

คำวินิจฉัยของ นายสุจิต บุญบงการ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายบุญมา หรือสมพจน์ แซ่ลี หรือทรัพย์มีทอง)
เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ข้อเท็จจริง

ธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายบุญมา หรือสมพจน์ แซ่ลี หรือทรัพย์มีทอง ซึ่งเป็นผู้ร้องเป็นจำเลยในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๒๖๕๐/๒๕๕๒ ของศาลแพ่งธนบุรี ขอให้เบิกเงินเกินบัญชีเงินกู้ เบี้ยประกัน จำนอง โดยให้จำเลยชำระหนี้ จำนวน ๒,๖๗๕,๖๕๕.๑๒ บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๘.๗๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๑,๘๕๗,๕๔๔.๘๕ บาท

ผู้ร้องยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์โดยต่อสู้ว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติ เรื่องดอกเบี้ยและส่วนลดฉบับลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ โดยเฉพาะข้อ ๓ และข้อ ๔ รวมทั้งประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินเชื่อที่โจทก์เรียกเก็บจากจำเลยตามประกาศดังกล่าว โดยไม่เป็นธรรม ขัดต่อกฎหมายและขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ผู้ร้องได้ต่อสู้เพิ่มเติมอีกว่า บทบัญญัติกฎหมายการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ ที่โจทก์ใช้กำหนดและเรียกดอกเบี้ยทบต้น และดอกเบี้ยให้กู้ยืมเกินอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยใช้สัญญาสำเร็จรูปกำหนดเงื่อนไข และใช้สิทธิเสรีภาพปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยแบบผูกขาดตัดตอนโดยไม่เป็นธรรม และเอาเปรียบผู้บริโภค จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๘๗ และเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และ มาตรา ๒๙ และต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าว

ศาลแพ่งธนบุรีจึงส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ข้อวินิจฉัย

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยมีว่า

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๘๗ และต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่

ในการพิจารณาวินิจฉัยประเด็นข้างต้น มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยก่อนว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีหรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้เป็นคดีที่มีปัญหาว่าการคิดดอกเบี้ยของโจทก์ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยจำเลยหรือผู้ร้องได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทย ออกประกาศถ่ายโอนอำนาจไปให้ธนาคารพาณิชย์ สามารถประกาศกำหนดดอกเบี้ยเองได้ และบทบัญญัติมาตรา ๔ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มีเจตนายกเว้นให้ธนาคารพาณิชย์สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่า ร้อยละ ๑๕ ได้ ดังนั้น บทบัญญัติในมาตราทั้ง ๓ ดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีได้ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ประเด็นต่อไปที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยคือ มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ๗ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ๗ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๘๗ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ เป็นการบัญญัติเป็นหลักการทั่วไปให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั่วไทย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ บัญญัติเป็นหลักการทั่วไปคุ้มครองความเสมอภาคของประชาชน
ทั่วไทย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติกำหนดให้การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐต้องคำนึงถึง
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นการจำกัดการใช้อำนาจขององค์กร
ของรัฐ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติที่ยืนยันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญ
รับรอง และผูกพันองค์กรของรัฐทุกองค์กรในการตรากฎหมาย ใช้บังคับกฎหมาย และตีความกฎหมาย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติให้บุคคลอ้างศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและ
เสรีภาพได้ทราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อ
ศีลธรรมอันดีของประชาชนและเพื่อให้สิทธิและเสรีภาพมีหลักประกันที่มั่นคงจึงให้บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิ
และเสรีภาพสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้
สำหรับความหมายของศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์นั้น รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้ความหมายไว้ แต่ในความหมาย
ที่ยอมรับกันทั่วไปย่อมหมายถึงเป็นคุณค่าอันสืบเนื่องจากความเป็นมนุษย์ของบุคคล ปัญหาอีกประการหนึ่ง
จะยกศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นต่อสู้คดีในศาลได้หรือไม่ นั้น มาตรา ๒๘ ไม่ได้
บัญญัติไว้อย่างชัดเจน รัฐธรรมนูญบัญญัติในกรณีของการถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพเท่านั้น อย่างไรก็ตาม
ก็ตามศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ในบางกรณีเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ หรือเป็นเรื่องเดียวกับสิทธิและ
เสรีภาพ ดังนั้นอาจยกขึ้นมาใช้สิทธิทางศาลหรือขึ้นต่อสู้คดีในศาลได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ เป็นการคุ้มครองความเสมอภาคของบุคคลให้บุคคลได้รับความคุ้มครอง
ตามกฎหมายเท่าเทียมกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ เป็นการบัญญัติให้การคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และ
ให้มีการแข่งขันโดยเสรีและอย่างเป็นธรรม และการจำกัดเสรีภาพนั้นกระทำไม่ได้ยกเว้นอาศัยอำนาจ
ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะที่ตราขึ้นโดยความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ความสงบเรียบร้อยและ
ศีลธรรมอันดี การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การผังเมือง การรักษาทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน ป้องกันการผูกขาดและจัดความไม่เป็นธรรม
ในการแข่งขัน

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ เป็นการบัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยให้มีกฎหมายบัญญัติถึง
รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้รวมถึงให้มีตัวแทนผู้บริโภค ในการให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎข้อบังคับ
และมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ กำหนดให้รัฐมีหน้าที่สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี

ส่วนมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฯ เป็นการให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องต่างๆ รวมถึงเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้โดยให้ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

ส่วนมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ย ฯ นั้น ให้อำนาจรัฐมนตรีและธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมสูงกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปีได้ถ้าจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

ส่วนมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ย ฯ บัญญัติไม่ให้นำมาตรา ๖๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ห้ามคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีมาบังคับใช้ ในกรณีที่มีการกำหนดดอกเบี้ยตามมาตรา ๔ ข้างต้น

ประเด็นมีอยู่ว่า การให้อำนาจธนาคารพาณิชย์กำหนดอัตราดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมเงิน รวมทั้งให้อำนาจในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้า นั้น เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฯ ที่ให้อำนาจธนาคารพาณิชย์กำหนดอัตราดอกเบี้ยได้นั้น ไม่เกี่ยวกับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือความเสมอภาคของบุคคล ส่วนกรณีที่ผู้ร้องอ้างว่าธนาคารพาณิชย์กำหนดอัตราดอกเบี้ยอย่างไม่เป็นธรรม และถือเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพเป็นเรื่องของประกาศของธนาคารพาณิชย์ไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย

ส่วนมาตรา ๔ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ย ฯ ที่ให้สถาบันการเงินกำหนดดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีได้นั้น เป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเท่านั้น จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๗ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่ขัดต่อมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ และไม่เกี่ยวกับความเสมอภาคของบุคคล จึงไม่ขัดต่อมาตรา ๒๕ และไม่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗

นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้แล้วว่า มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฯ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ จึงไม่ต้องวินิจฉัยในส่วนนี้อีก

ส่วนในกรณีของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฯ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ย ฯ ไม่ได้ยกเลิกหรือมีผลเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจเสรี หรือเกี่ยวข้องกับการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และไม่เกี่ยวกับการที่รัฐเข้ามาแข่งขันกับเอกชน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ฯ มาตรา ๑๔ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ย ฯ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๘๗

นายสุจิต บุญบงการ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ